

Серйозним викликом залишається мінна небезпека, яка набула масштабного характеру. Інженерні підрозділи виконують завдання з розмінування, маркування небезпечних ділянок та забезпечення безпеки руху військ і цивільного населення, що є критично важливим для стабілізації звільнених територій. Масштаби мінування в Україні є одними з найбільших у світі, що потребує системного розвитку гуманітарного розмінування та міжнародної підтримки.

Таким чином, як висновок про вище викладене – інженерні підрозділи Національної гвардії України постійно розвиваються та є ключовим елементом забезпечення ведення бойових дій. Їх діяльність забезпечує комплексний вплив на бойову обстановку, сприяє підвищенню ефективності оборони, збереженню життя особового складу та створенню умов для успішного виконання бойових завдань. Подальший розвиток інженерних підрозділів Національної гвардії України має ґрунтуватися на впровадженні антидронових рішень, автоматизації процесів, розширенні застосування комбінованих загороджень, а також на системній інтеграції зі стандартами НАТО. Важливим напрямом є підготовка висококваліфікованих кадрів та розвиток міжнародної співпраці, що забезпечить стійкість оборони та ефективність дій у довгостроковій перспективі.

Мекшун Євген Миколайович

старший викладач кафедри бойового та логістичного забезпечення –

начальник інженерної служби

підполковник

Київський інститут Національної гвардії України

НЕБЕЗПЕКА ЗАСМІЧЕННЯ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНИМИ ПРЕДМЕТАМИ ТА ПЕРСПЕКТИВА ЗМЕНШЕННЯ РИЗИКІВ ДЛЯ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ

Сучасна Україна стикається з однією з наймасштабніших гуманітарних та безпекових проблем сучасності – значним засміченням територій вибухонебезпечними предметами. Повномасштабна війна призвела до різкого збільшення площ, забруднених мінами, нерозірваними боєприпасами, касетними елементами та іншими небезпечними залишками війни. За даними Державної служби України з надзвичайних ситуацій, значна частина території держави потребує обстеження та розмінування (ДСНС, 2024). Це питання має не лише військовий, а й соціальний, економічний, екологічний та гуманітарний характер, оскільки безпосередньо впливає на безпеку цивільного населення, відновлення інфраструктури та функціонування економіки держави.

Вибухонебезпечні предмети – це міни, артилерійські боєприпаси, авіаційні бомби, касетні суббоєприпаси, ручні гранати, саморобні вибухові пристрої та інші засоби ураження, які залишаються на територіях після ведення бойових дій. За оцінками Geneva

International Centre for Humanitarian Demining (GICHD), Україна входить до переліку держав із найбільшими площами потенційно небезпечних територій у світі (GICHD, 2023). Особливу небезпеку становить те, що забрудненими є не лише райони активних бойових дій, а й сільськогосподарські угіддя, ліси, дороги, об'єкти критичної інфраструктури та населені пункти.

Суттєвою проблемою є висока щільність мінування окремих районів, особливо на територіях, де тривалий час велися оборонні або наступальні бойові дії. Значна кількість мін та боєприпасів встановлювалася дистанційним способом, без належного маркування, що ускладнює процес їх виявлення та знешкодження. Крім того, частина вибухонебезпечних предметів залишається прихованою під ґрунтом, у водоймах, лісових масивах та зруйнованих будівлях, що створює довготривалу загрозу для населення навіть після завершення активної фази бойових дій.

Наслідки засмічення територій вибухонебезпечними предметами мають комплексний характер та суттєво впливають на життя населення.

Мирні жителі регулярно стають жертвами випадкових підривів під час пересування, проведення польових робіт, збору дров або повернення до покинутих домівок. Особливо вразливою категорією залишаються діти, які часто не усвідомлюють небезпеки вибухонебезпечних предметів (UNICEF, 2023).

Постійна небезпека підриву формує у людей відчуття страху, невпевненості та тривоги. Населення прифронтових і деокупованих територій змушене жити в умовах постійного ризику, що негативно впливає на психологічний стан громад та ускладнює повернення до нормального життя.

Значні площі сільськогосподарських угідь залишаються непридатними для використання через мінну небезпеку. Це негативно впливає на аграрний сектор, продовольчу безпеку держави та експортний потенціал України. Дослідження World Bank підтверджують, що мінне забруднення створює серйозні економічні ризики та уповільнює процес відновлення регіонів (World Bank, 2023).

Наявність небезпечних ділянок стримує відновлення житлової інфраструктури, будівництво нових об'єктів та повернення населення до деокупованих територій. Інвестори уникають регіонів із високим рівнем мінної небезпеки, що негативно позначається на економічній активності та розвитку громад.

Вибухонебезпечні предмети та залишки боєприпасів забруднюють ґрунти, водойми та лісові масиви токсичними речовинами. Вибухи мін і боєприпасів призводять до руйнування екосистем, виникнення пожеж та деградації природного середовища.

Україна активно реалізує комплекс заходів, спрямованих на зменшення мінної небезпеки та очищення територій. Державна служба України з надзвичайних ситуацій, інженерні підрозділи Збройних Сил України, Національної гвардії та інших силових структур проводять систематичне обстеження й розмінування територій (ДСНС, 2024; МОУ, 2025).

Важливим напрямом стало створення системи гуманітарного розмінування, яка охоплює не лише військові заходи, а й співпрацю з міжнародними організаціями та

цивільними операторами протимінної діяльності. Значну підтримку Україні надають міжнародні партнери, серед яких HALO Trust, United Nations Development Programme (UNDP), International Committee of the Red Cross (ICRC) та інші організації. Вони забезпечують фінансування програм розмінування, постачання спеціалізованої техніки, підготовку саперів та інформаційну підтримку населення.

У сучасних умовах дедалі активніше використовуються новітні технології. Для виявлення вибухонебезпечних предметів застосовуються безпілотні літальні апарати, роботизовані комплекси, геоінформаційні системи, спеціальні сенсори та засоби дистанційного обстеження територій. Це дозволяє підвищити ефективність робіт і зменшити ризики для саперів. Про необхідність технологічного вдосконалення протимінної діяльності зазначається у звітах Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE) (OSCE, 2024).

Окремим напрямом є проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед населення. Громадян навчають правилам поведінки у разі виявлення підозрілих предметів, порядку дій у небезпечних районах та основам мінної безпеки. Особливе значення мають освітні програми для дітей, які реалізуються за підтримки міжнародних гуманітарних організацій.

Перспективи зменшення ризиків для цивільного населення безпосередньо залежать від системності та масштабів реалізації заходів протимінної діяльності.

Подальше залучення фінансової, технічної та експертної допомоги міжнародних партнерів дозволить прискорити очищення територій та підвищити ефективність гуманітарного розмінування.

Активне використання роботизованих систем, дронів, автоматизованих засобів картографування та штучного інтелекту сприятиме швидшому виявленню небезпечних ділянок і скороченню часу проведення робіт.

Створення єдиної цифрової системи обліку та моніторингу забруднених районів дозволить ефективніше планувати роботи з розмінування та відновлення територій.

Підвищення рівня обізнаності громадян щодо мінної безпеки є одним із найефективніших способів зниження кількості випадків травмування серед цивільного населення.

Відбудова інфраструктури, розвиток сільського господарства та повернення населення до постраждалих регіонів повинні здійснюватися лише після комплексного обстеження територій і забезпечення належного рівня безпеки.

Засмічення території України вибухонебезпечними предметами є однією з найгостріших гуманітарних, соціальних та економічних проблем сучасності. Масштаби мінної небезпеки створюють довготривалу загрозу для життя цивільного населення, ускладнюють відновлення економіки та стримують розвиток постраждалих регіонів.

Для ефективного розв'язання цієї проблеми необхідний комплексний підхід, який поєднує державні заходи, міжнародну підтримку, сучасні технології та активну участь суспільства. Ключовими умовами зменшення ризиків є системне гуманітарне

розмінування, підвищення рівня обізнаності населення та впровадження інноваційних методів протимінної діяльності.

Перспектива створення безпечного середовища для цивільного населення є реальною, однак потребує значних ресурсів, тривалого часу та координації зусиль на національному й міжнародному рівнях. Саме забезпечення мінної безпеки стане однією з основних передумов відновлення України та повернення населення до повноцінного життя.

Мекшун Євген Миколайович

*старший викладач кафедри бойового та логістичного забезпечення – начальник
інженерної служби
підполковник*

Київський інститут Національної гвардії України

Бриковський Андрій Володимирович

*курсант курсу №4 факультету забезпечення державної безпеки
Київський інститут Національної гвардії України*

ІНЖЕНЕРНА ПІДГОТОВКА ЯК СКЛADOVA ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИВУЧОСТІ ОСОБОВОГО СКЛАДУ В СУЧАСНОМУ БОЮ

Сучасний характер бойових дій, що визначається широким застосуванням артилерії, безпілотних систем, засобів спостереження та дистанційного мінування, вимагає від військовослужбовців високого рівня інженерної підготовки. Досвід бойових дій в Україні підтверджує, що саме інженерна підготовка є однією з важливих складових бойової підготовки, практичне засвоєння якої безпосередньо впливає на живучість особового складу та успішність виконання бойових завдань.

Інженерна підготовка охоплює систему знань, умінь і практичних навичок, необхідних для фортифікаційного обладнання позицій, маскуванню, подолання інженерних загороджень, забезпечення безпечного пересування підрозділів та дотримання вимог мінної безпеки. Її вивчення дозволяє особовому складу швидко адаптуватися до змін бойової обстановки та ефективно діяти в умовах постійного вогневого впливу противника.

Одним із основних напрямів інженерної підготовки є навчання фортифікаційного обладнання позицій. У сучасному бою правильно обладнаний окоп, укриття чи бліндаж значно підвищують рівень захисту особового складу від уламків, вибухової хвилі та засобів ураження, що застосовуються з використанням безпілотних систем. Практика ведення бойових дій показує, що навіть найпростіші інженерні споруди здатні суттєво зменшити бойові втрати та забезпечити можливість тривалого утримання позицій підрозділом.

Важливою складовою інженерної підготовки є вивчення способів маскуванню. У сучасних умовах противник активно застосовує безпілотні літальні апарати, тепловізійні засоби спостереження та супутникову розвідку, що значно ускладнює приховане

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ В СУЧАСНИХ
УМОВАХ**